

2. Verejno-prospešné organizácie a ich väzba na ekonomickú a sociálnu infraštruktúru

Verejno-prospešné financie – súčasťou VS, majú finančný vzťah na ŠR alebo MR.

Verejno-prospešné organizácie – také organizácie, ktoré poskytujú statky a služby verejnoprospešného charakteru a sú financované úplne alebo čiastočne prostredníctvom rozpočtovej sústavy.

Hlavnou podstatou verejnoprospešných organizácií je zabezpečovať statky a služby, ktoré patria do verejného sektora a vyvolávajú potrebu rozpočtových zdrojov.

Infraštruktúra je makroekonomická kategória a označuje sa ako základ a predpoklad ďalších hospodárskych aktivít. Do infraštruktúry zahrňujeme oblasti, ako sú doprava a spoje, zdravotníctvo, zásobovanie energiou, vodou, plynom, školstvo, rekreačné a kultúrne zariadenia a iné.

Infraštruktúry sa odvodzuje z latinských slov “infra” – pod a “structure” – stavba, stavenie. Infraštruktúru možno definovať ako skupinu výrobných a nevýrobných odvetví, ktoré zabezpečujú základné podmienky pre rozvoj ľudských aktivít alebo, že je to súhrn zariadení a inštitúcií, ktoré vytvárajú potrebné predpoklady pre celkové pôsobenie a rozvoj ekonomiky, najmä jej výrobnjej sféry.

Infraštruktúra zahŕňa vecné a finančné náklady. **Vecná náklady** súvisia s tým, čo všetko je potrebné, čiže súvisia s vybavenosťou. **Finančné náklady** – hľadanie finančných zdrojov.

I. Vecné náklady infraštruktúry

Pre potrebu vysvetlenia vzťahov medzi infraštruktúrou a verejnoprospešnými organizáciami – oblasti infraštruktúry sa delia na 2 oblasti:

- *materiálová povaha* = ide o vecný (výrobný, ekonomický) kapitál
- *nemateriálová povaha* = ide o ľudský (sociálny) kapitál

Preto rozlišujeme:

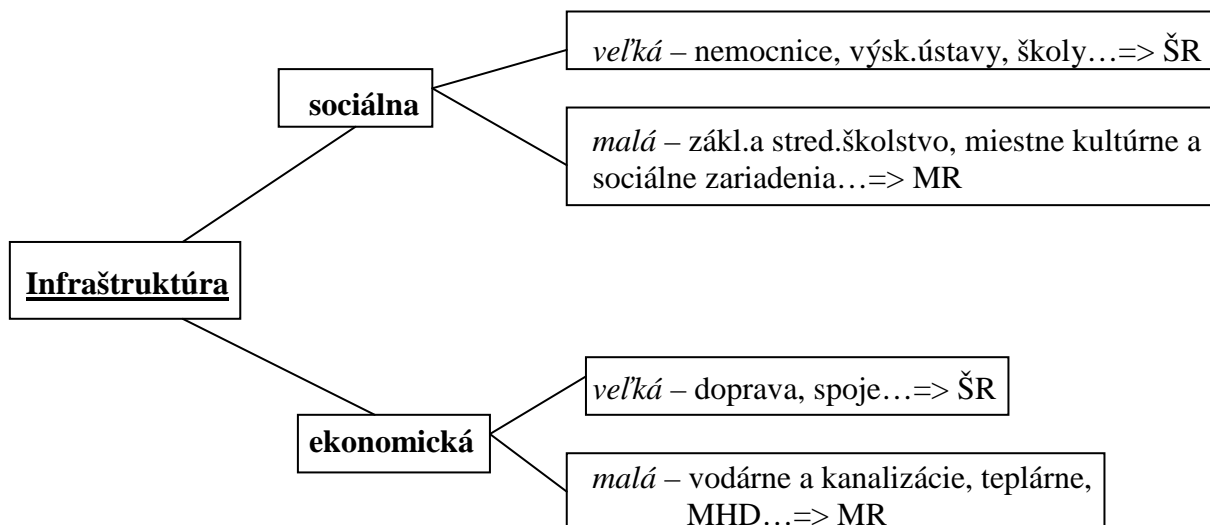
- **ekonomickú infraštruktúru**
- **sociálnu infraštruktúru**

EKONOMICKÚ INFRAŠTRUKTÚRU tvoria 4 skupiny:

1. dopravná - železnice, cesty, letiská, kanály...
2. vodno-energická – zariadenia na zásobovanie vodou, plynom, elektrickou energiou...
3. informačná – podniky spojov (pošta, telefón, telegraf), TV, rozhlas...
4. ekologická – komplex objektov na ochranu životného prostredia

SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA:

- všetky druhy škôl, sociálne, zdravotnícke zariadenia, zariadenia na rekreáciu a šport, kultúrne zariadenia (divadlá, kiná, galérie), vedu a výskum, bytová výstavby a pod.

V prípade veľkej a malej sa spájajú finančné prostriedky z rôznych zdrojov. Preto pri verejnoprospešných činnostiach možno ťažko rozčleniť zdroje ich financovania.

Môže dôjsť k prekryvaniu jednej a druhej zložky – systémová infraštruktúra.

Systémová infraštruktúra

- prekryvanie činností a zdrojov financovania v nasledovných oblastiach: dopravné projekty, energetika, finančné služby, rozvoj cestovného ruchu, telekomunikácie, predvýrobné a povýrobné služby, ...

Verejnoprospešné organizácie ako aj infraštruktúra

- pokrývajú celé územie štátu, regiónu, obce
- slúžia všetkým obyvateľom

Spoločné znaky infraštruktúry:

1. *technická a časová náročnosť projektov, ich vypracovanie* – dlhá etapa vypracovania a posudzovania vhodných variantov, využíva sa dlhodobé plánovanie, lebo technická nedeliteľnosť vyžaduje realizovať infraštruktúrne investície po skupinách
2. *životnosť projektov* – slúžia pre niekoľko generácií
3. *kapitálová náročnosť* – vysoké kapitálové náklady (vykúpenie pozemku, expertízne posúdenie projektov a pod.), využívanie rôznych pravidiel tvorby cien
4. *dlhodobá návratnosť projektov* – kapitál sa vracia oneskorene
5. *prevalha monopolného postavenia* na území, kde sa tieto zariadenia infraštruktúry nachádzajú – napr. diaľnica – monopol

II. Finančné náklady infraštruktúry

Pri financovaní infraštruktúry v podmienkach SR sa uvádzajú tieto zdroje:

1. koncentrovaná finančná pomoc štátu
2. podpora projektov nefinančnými formami
3. úverová pomoc bánk

4. kombinované financovanie za účasti zahraničných investícií a spoluúčasti štátu, ktorý je zároveň aj garantom
5. prevody z centralizovaných zdrojov štátneho rozpočtu
6. z investičných úverov
7. mimorozpočtové zdroje – podľa zákona o koncesnom obstaraní

Okrem dlhodobých infraštrukturálnych projektov existujú aj krátkodobé projekty s rýchlou návratnosťou. Vyžadujú si však tiež prvotný kapitál, ktorý musí byť v konkrétnej podobe, a nie viazaný podmienkami alebo existovať ako “zaknihované” podiely.

Jedným z budúcich zdrojov financovania infraštrukturálnych projektov sa určite stanú účelové verejnosprávne fondy. Je potrebné ich ešte dobudovať a vlastné prostriedky získať z daní, poplatkov a iných platieb. štát by mohol participovať na niektorých projektoch len formou návratného príspevku, aj to s odloženou splatnosťou, alebo daňovými zvýhodneniami.

Obsahom zákona o koncesnom obstarávaní je obstarávanie verejnoprospešných stavieb do vlastníctva štátu alebo obce, a to úplne, alebo prevažne zo súkromných finančných prostriedkov. Týmto sa súkromné zdroje stanú dôležitým zdrojom financovania infraštrukturálnych stavieb a aspoň čiastočne odbremení štátna a miestny rozpočet. Stavby zabezpečené týmto spôsobom zostávajú vo vlastníctve štátu alebo obce, koncesionárovi plynie výnos z používania objektu – najdlhšie po dobu 30 rokov.

Podobnú prax majú aj krajiny EU, USA a Japonsko. Ide o formu financovania, ktorá je výhodná, preto sa často používa, a to nielen v krajinách s nedostatkom vlastného kapitálu.

Príslušné ustanovenia zákona hovoria, že verejnoprospešné stavby, ktoré možno obstarávať týmto spôsobom sú:

- diaľnice, cesty a miestne komunikácie
- telekomunikačné zariadenia jednotnej telekomunikačnej siete
- celoštátne a mestské dráhy
- zariadenia na výrobu a rozvod tepla v sústave centralizovaného zásobovania teplom
- stavby s jadrovým zariadením
- energetické diela na výrobu alebo rozvod elektriny
- plynárenské zariadenia
- vodárenské zariadenia, vodné nádrže, prieplyvy, vzdúvadlá a verejné prístavy

Hlavným zmyslom tohto zákona je prekonať nedostatok finančných zdrojov zo ŠR alebo MR, ale i štátnych fondov, a dať možnosť kapitálovo silnému domácemu alebo zahraničnému podnikateľovi infraštruktúrny projekt nielen vypracovať, financovať, ale stavbu i prevádzkovať.